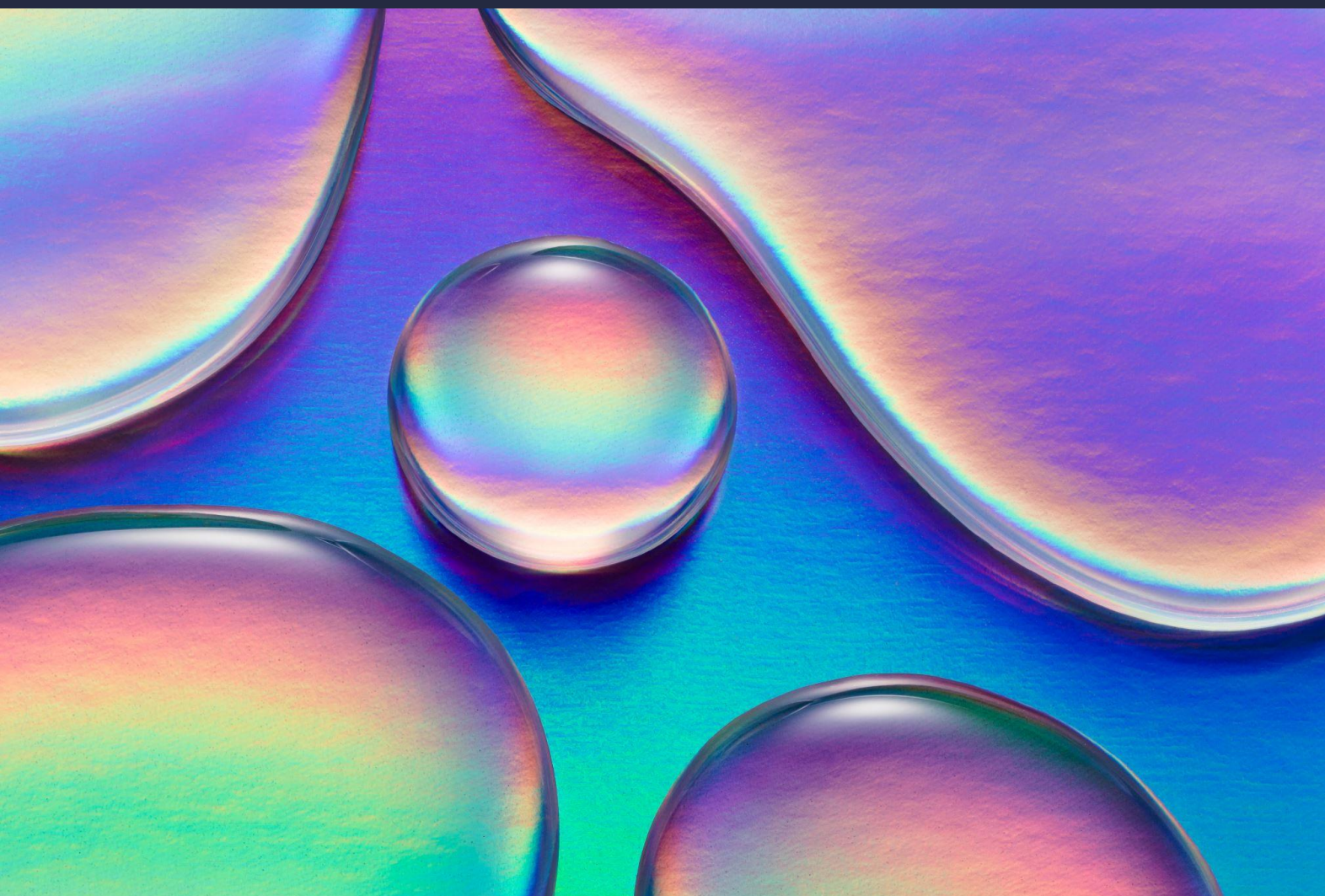

HREINLÆTI, SAGA TRÚ OG MENNING

Kafli 17

Söguleg yfirlit

Í trúarbrögðum var fólk hreinsað af illum
öndum sem taldir voru valda sjúkdómum

Prestar litu á mannslíkamann sem
hreinsunartæki

Úrgangsefni voru talin óhrein

Gyðingar með strangar hreinlætisvenjur

Farsótt

Talað er um farsótt þegar fjöldi fólks á afmörkuðu svæði smitast af sama sjúkdómi á tiltölulega skömmum tíma

Miðaldir

Hjátrú var mikil og mótaði viðhorf manna til sjúkdóma

Áhugi á böðun vaknaði þegar vestur evrópu búar komust í samband við Araba og Egypta

Böð voru byggð í Evrópu

Breyttust oft í vændishús

Miðaldir

Svarti Dauði

Lagði um 25 miljónir manna að velli

Barst til Íslands á 15. öld.

Plágan mikla, fyrri svarti dauði, lagði að velli
þriðjung Íslensku þjóðarinnar

Plágan síðari kom upp í lok 15. aldar

Plágan mikla

Kirkjan leit á hana sem refsingu
Guðs

Ýmsar aðferðir voru notaðar til að
ýta plágunni burt

Klæðst leðurfatnaði, notðar grímur
og jafnvel voru fallbyssur notaðar

Sjúkdómar

Allt fram að 17. öld var ekkert
vitað hvernig sjúkdómar smituðust

Oft haldið vegna loftsins eða
sóðaskapar

Smásjáin uppgötvuð og þá tilvist
baktería

Framfarir

Eitthvað varð að gera til að hefta breiðslu sjúkdóma

Komið af stað heilsugæslu

Embætti landlæknis komið á fót 1760

Ekki mörg baðherbergi í byrjun 19 aldar

Sápuauglýsingar fóru að koma, hvatning til þrifnaðar

Framfarir

Kolera og taugaveiki

Smit bárust með vatni og úr sorpræsum

1860 kom fyrsti verksmiðjuvæddi klósettpappírinn

Algengara á þessum tíma að konur dæju úr
barnsfararsótt sem fæddu börn á sjúkrahúsi en heima

Framfarir

Ungverskur læknir uppgötvaði að meiri dánartíðni mátti rekja til þess að ekki var nægilegt hreinlæti

Setti fram hreinlætisreglur og lækkaði dánartíðni um 11 prósent

Edward Jenner uppgötvaði bóluefni gegn bólusótt

Framfarir

Louid Pasteur, fann upp gerilsneyðingu, dauðhreinsun

Uppgötvaði einnig að örverur berast með lofti

Joseph Lister, hreinar hendur hindra smit við uppskurði

Voru mótmæli gegn hans kenningu

Róbert Koch fann kólerubakteríu og berklabakteríu

Fyrsti spítalinn á Íslandi í laugarnesi-1898

Spænska veikin á Íslandi

- Talið að veikin hafi borist frá BNA með skipum 19. okt 1918
- 6. nóv lá þriðjungur Reykvíkinga sjúkur og 5 dögum síðar voru tveir þriðju íbúar rúmfastir
- 484 Íslendingar létust úr spænsku veikinni, 258 í Reykjavík
- Strangar sóttvanir og einangrun, ásamt því að loka Holtavörðuheidi þá tókst að verja Norður- og Austurland fyrir veikinni

20. öldin

Fleiri létust úr Spænsku veikinni en í heimstyrjöldinni síðari

Barnaveiki og mænusótt

Penicillinið fundið upp 1928. Alexander Fleming

Aukin líf skjör í kjölfarið, alger bylting

Hreinlæti

Ríkir höfðu aðgang að vatni

Tengsl milli hreinlætis og trúarbragða

Laugardagar-baðdagar

Víða þarf að spara vatn

Ýmsir sjúkdómar geta borist með vatni

Hreinsunarathafnir tengdar trú

Spurninga- bankinn

1. Hvernig tengdust trúarbrögð hreinlæti mörg þúsund árum fyrir Krist?
2. Talað var um að bændur þvæðu sér aðeins tvisvar á ævinni. Hvernær var það?
3. Hver sýndi fyrst fram á að til væru örverur og hvernær var það?
4. Hvernig vörðust menn pláguna miklu?
5. Hvað er gerilsneyðing?
6. Hvernær var penicillin fundið upp og hver varð svo frægur að uppgötva þessa miklu uppgötvun?
7. Einn dagur var baðdagur á fyrri öldum. Hvaða dagur var það?